

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za inozemstvo 110 lir), za 1/2 leta 50 lir, za 1/4 leta 25 lir, mesečno 9 lir. Tedenska izdaja letno 50 lir. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25.52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27/ Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

CONCESSIONARIO ESCLUSIVO per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: || IZKLJUCNO ZASTOPSTVO ZA OGLASE iz Kr. Italije (razen za Ljubljansko pokrajino) in inozemstvo ima ISTITUTO ECONOMICO ITALIANO-CHIARI (Brescia).

Izhaja vsak torek in petek

Ljubljana, torek 24. avgusta 1943

Cena posamezni številki lir 0.80

Minimalne mezde za delojemnike, zaposlene pri javnih delih

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je

glede na ministrsko uredbo bivše kraljevine Jugoslavije z dne 12. februarja 1937 o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsedništvu,

smatrajoč za umestno, da se določijo nove minimalne mezde, ki se morajo plačevati pri javnih stavbenih delih, katera izvršujejo bodisi zasebni podjetniki ali pa državne in samoupravne ustanove v lastni režiji,

po zaslišanju mnenja prizadetih strokovnih organizacij izdal naslednjo naredbo:

Clen 1. — Clen 1. naredbe z dne 24. novembra 1941 št. 183 o minimalnih mezdah za delojemnike, zaposlene pri javnih delih, se z veljavnostjo od 1. avgusta 1943 spreminja takole:

Za delojemnike, zaposlene pri javnih delih, katera izvršujejo bodisi zasebni stavbeni podjetniki ali državne in samoupravne ustanove v lastni režiji, veljajo te minimalne mezde:

	na uro
1. za navadne delavce do 18. leta	L. 4.—
za navadne delavce nad 18. letom	„ 4.50
2. za kvalificirane delavce z manj ko enoletno zaposlitvijo v stroki	„ 5.50
za kvalificirane delavce z več ko enoletno zaposlitvijo v stroki	„ 6.30
3. za predelavce navadnih delavcev	„ 5.—
4. za predelavce kvalificiranih delavcev	„ 7.—

Clen 2. — Razveljavlja se prvi odstavek člena 2. naredbe z dne 24. novembra 1941 št. 183.

Ljubljana 18. avgusta 1943.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Gen. Rihard Moizo

Razširitev predpisov

o ukoriščenju žitnega pridelka na krompir, suhi fižol in laneno seme

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je

smatrajoč za umestno, da se razširijo predpisi o ukoriščenju žitnega pridelka tudi na druge kmetijske pridelke, izdal naslednjo naredbo:

Clen 1. — Predpisi naredbe z dne 4. julija 1943 št. 74 o žetvi in namembni žita se razširjajo tudi na krompir, suhi fižol in laneno seme.

Clen 2. — Ta naredba stopi v veljavo od dne objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana 18. avgusta 1943.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Gen. Rihard Moizo

Davčna potrdila za odmero šolnine

Davčna uprava za mesto Ljubljano razglasa:

Ponovno se opozarjajo vsi interesi, da čimprej vložijo prošnje za izstavitev davčnih potrdil zaradi odmere šolnine.

Ker zaradi hitrega poslovanja davčna uprava za mesto v Ljubljani izdaja potrdila na tiskanih

Kako žive v nevtralnih državah?

Na to vprašanje odgovarja list »Reich« ter pravi med drugim:

Polagoma so prišle tudi zadnje oaze miru pod kolesje vojne. Zlasti nad Evropo vlada pomanjkanje, da že ni več dosti razlike med vojujočimi deželami ter nevtralnimi. Vsaka dežela je skušala na svoj način urediti svoje gospodarstvo. Ukrepi, ki so jih v ta namen posamezne dežele izdale, kažejo ne le njih načelno pojmovanje o metodah pravilne gospodarske politike, temveč tudi stopnjo, do katere bi mogle organizirati svoje potrošnike. V nekaterih deželah je težišče vsega uravnavanja gospodarstva v določevanju cen, druge pa dajejo prednost direktnemu poseganju v gospodarstvo. Zaradi tega je oskrba v posameznih deželah različna, čeprav je v njih razmerje med razpoložljivim blagom in potrebo primeroma isto.

Oskrba s predmeti vsakdanje potrošnje

Najbolj se pokažejo razlike pri predmetih vsakdanje potrošnje. Naletimo na skrajnosti od nemškega sistema — zadovoljitev potrebe posameznika, določitev stalnih cen, oddajna dolžnost proizvajalca in skrbno nadzorstvo nad razdeljevanjem blaga — pa do pomanjkanja vsake racionalizacije in dalekosežna opustitev vsake kontrole cen kakor na Portugalskem. Metode razdeljevanja blaga vplivajo ne le na količino blaga, ki je za posameznika dosegljiva, temveč tudi na cene. Zaradi racionalizacije povzročena pichlost blaga more biti tako velika, da je vedno več blaga na črni borzi, ki polagoma postaja mednarodna ustanova. Črna borza pa naravno pomeni prednost za bogatega človeka na škodo revnega, torej ravno to, kar naj bi se iz socialnih razlogov preprečilo.

Primeroma dobro založeni državi Portugalska in Švedska imata cvetočo črno borzo, na kateri se dobe skoraj vsi racionalizirani predmeti. Kakor povsod, tako odgovarja tudi v teh dveh državah, kjer primeroma dobra oskrba pušča črni borzi le majhno polje delavnosti, na vse policijske ali sodne protiukrepe z zvišanjem cen, ne da bi njena aktivnost popustila. Pomanjkanje stroge racionalizacije omogoča črni borzi, da si prisvoji znatne količine blaga iz legalne trgovine, kar ima za posledico, da se splošna oskrba stalno slabša. Na Portugalskem primanjkuje zlasti jedilnega olja, sladkorja, mesa in krompirja. Izdelan je načrt racionalizacije, ki bo morda v kratkem uveljavljen. Švedska ima precej obsežen sistem nakaznic, ki pa ne velja za sadje, zelenjavo, čokolado, marmelado, perutnino in mleko. Potrošnja mleka se je od l. 1939. potrojila. Oskrba s ribami je neredna. V Španiji se je oskrba s predmeti vsakdanje potrošnje

obrazcih, uprava ne bo sprejemala taksnega papirja, temveč le kolke za 6 L za vsako potrdilo.

Obrazci prošenj, ki jih treba tudi kolkovati s 6 L, se dobe pri davčni upravi na Vodnikovem trgu št. 5/II, soba 7.

vidno zboljšala. Kruh, olje, meso in krompir so racionalizirani in določene so jim nizke cene, zaradi katerih dostikrat na trgu primanjkuje blaga. Cene za kavo, sladkor, moko in stročnice so na črni borzi nekoliko popustile, ker se je povečala ponudba tega blaga.

Turčija je skušala z opustitvijo urejanja trga in cen doseči zopet normalne razmere na trgu. Ta poskus pa se je prav tako ponesrečil, ko prejšnji poskus, da bi se z uradno določenimi cenami in nadzorstvom nad trgovom doseglo zboljšanje oskrbe. Ker traja pomanjkanje blaga še nadalje, cene pa rastejo, in je postala akutna nevarnost inflacije, je posegla vlada z radikalnimi ukrepi v razvoj na trgu. Odrejena je bila prisilna delna oddaja premoženja, uradnikom pa pomaga vlada, da bi bili odporni proti vabi podkupovanja, z dobavljanjem blaga po nizkih cenah. Tako dobivajo uradniki po nizkih cenah olje, kruh, sladkor, sukno, čevlje itd. Nobena nevtralna dežela pa ni smatrala za potrebno, da bi zaprla nekatere trgovine ali da bi racionalizirala razdeljevanje blaga.

Oskrba s predmeti množstvenega luksuza

V vojujočih državah so morali zginiti najprej s trga predmeti množstvenega luksuza kakor seksualniki za prah, radijski aparati, hladilniki, avtomobili itd. Rastoče cene za te predmete kažejo na podoben razvoj tudi v nevtralnih državah. Na Švedskem se dobe ti predmeti še najlaže, razen koles, ki se prodajajo le proti posebnim nakaznicam. Na Portugalskem je pomanjkanje teh predmetov še bolj očitno in za kolesa, ki se zaradi pomanjkanja bencina vedno bolj uporabljajo, se mora plačevati že trikratna cena. V Španiji se plačujejo za hladilnike in radijske aparate fantastične cene. Podobno je tudi v Turčiji.

Z izjemo Švedske, kjer se tekstilno blago razen svile in umetne svile dobavlja le na karte, ni v nevtralnih državah nobene tekstilne racionalizacije. Sicer pa je stanje oskrbe v posameznih državah različno. Portugalska ima velike zaloge uvoženega blaga, Španija ima dosti domačih ovc, dočim Turčiji močno primanjkuje kakovostnega blaga, ki je zelo drago. Vendar si more vsakdo vsak hip nabaviti obleko.

Zidanje stanovanj

Rokodelci so povsod dobro zaposleni. Vendar pa je treba na Švedskem za popravilo čevljev predložiti čevljarju posebno nakaznico. Vedno bolj pa se pojavlja pri obrtnikih pomanjkanje materiala, zlasti pri instalaterjih. Večje razlike so v stavbenem obrtu. V Turčiji si ne more noben zasebnik dati zidati hiše, ker mora biti ves gradbeni material na razpolago vojski. Na Švedskem je potrebno za zidanje hiše posebno stavbeno dovoljenje. S tem pa ni še zagotovljen tudi potreben stavbeni material. Na Španskem in Portugalskem ni za zasebno stavbeno delavnost nikakih omejitev.

Potovanje in alkohol

Večinoma je zdaj potovanje povsod zaradi skrcenja voznih redov in prenapoljenih vlakov vse prej ko užitek. Posebnih omejitev za potovanja pa ni. Potrošnja alkohola je na Švedskem narasla in zato tudi kriminalnost med mladino. V Španiji se je dvig-

nila potrošnja težkih vin in kornjaka, ki se je pred vojno skoraj izključno izvažal v Anglijo. Potrošnja alkohola ni nikjer omejena. Obisk gledališč in kinov je povsod velik.

Socialna nasprotja so se zaradi vojne v večini dežel poostrila. Bogati sloji žive z nabavami na črni borzi tako kakor pred vojno, včasih še bolje, dočim je kupna sila širokih slojev nazadovala. Če pa se primerjajo še od vlade določene stalne cene s cenami na črni borzi, je položaj za socialno šibkejše sloje še težavnejši.

Velike denarne pošiljke hrvatskih izseljencev

Na ozemlju sedanje Hrvatske je bilo od nekdanj močno izseljevanje ljudi. Tako se je po zanesljivih podatkih v letih 1918 do 1941, torej v 22 letih, izselilo iz Hrvatske, ki šteje danes približno 6.5 milijona duš, 130.000 ljudi. Od teh je odšlo v čezmorske kraje 80.180 oseb, v evropske dežele pa 52.820. Po zanesljivih računih so hrvatski izseljenci v teh 22 letih poslali v domovino približno 10 milijard dinarjev. Poleg tega so darovali za kulturne namene 1 milijardo dinarjev, poldrugo milijardo dinarjev pa so naložili v razna gospodarska podjetja na Hrvatskem. Končno so zapustili svojim dedičem še eno milijardo dinarjev.

Te suhe številke dovolj jasno pričajo o velikem varčevanju in delavnosti hrvatskih izseljencev. Te velike pošiljke so tem pomembnejše, ker izvira večina izseljencev iz tako imenovanih pasivnih krajev, v katerih je kmetijstvo le nezadostno razvito, da zemlja ne nudi ljudem zadostne hrane. Zaradi revščine, ki vlada v teh krajih, tudi ni bilo mogoče, da bi se mladina in izseljenci naj-

prej doma učili, da bi se jim zagotovil v inozemstvu boljši zaslužek. Večina hrvatskih delavcev je spadala v vrsto nekvalificiranih delavcev, ki so morali v inozemstvu prevzeti najtežja in navadno slabo plačana mesta. Če se je hrvatskim izseljencem kljub temu posrečilo, da so mogli po prvi svetovni vojni pošiljati domov na leto povprečno 650 milijonov dinarjev, potem je to dokaz njih izredne varčnosti, skromnosti in delavnosti.

Izseljenci so bili za hrvatske pasivne kraje velika finančna pomoč, toda na drugi strani je bila njih delovna sila za domovino izgubljena, kar je velika izguba. Ta izguba bi se mogla tudi preprečiti, če bi se več storilo za izboljšanje zemlje. Melioracije bi mogle zelo dvigniti plodnost zemlje in zemlja bi mogla dati ljudem vsaj to, kar potrebujejo za skromno življenje. Prizadevanja sedanje hrvatske vlade tudi veljajo izvedbi potrebnih melioracij. Zaradi vojnih dogodkov se seveda danes melioracije mnogo teže izvedejo kot v normalnih časih.

Rezultat budimpeštanskih pogajani

Dne 7. avgusta so se končala nemško-madžarska gospodarska pogajanja v Budimpešti s podpisom vseh protokolov. S tem sta bila urejena blagovni in plačilni promet med obema državama do 31. julija 1944. Nemško-madžarski gospodarski odnosi so bili postavljeni na novo podlago l. 1934, ko je prodrila misel evropskega sodelovanja. V teh desetih letih se je trgovina med Nemčijo in Madžarsko početrila.

Vsakih šest mesecev se rešujejo vsa nastala vprašanja na posebnih zasedanjih, ki potekajo zelo gladko, ker je na obeh straneh trdna volja sodelovanja. Največ se razpravlja o nemških industrijskih dobavah, o madžarskih agrarnih dobavah in o plačilnem prometu. Vendar so se izvršile od l. 1934 dalje tudi znatne izpremembe. Po računih Madžarske narodne banke se je dvignila izvozna vrednost madžarskih industrijskih in rudarskih proizvodov za 77 odstotkov, vrednost agrarnih pa samo za 23 odstotkov. Letošnja pogajanja so bila v znaku boljših madžarskih žetvenih izgledov in so zato potekala bolj gladko. Madžarska je mogla letos bolj zanesljivo obljubiti dobave žita, ki so lani zaradi slabe žetve morale izostati. Ozko sodelovanje Nemčije in Madžarske

je tudi olajšalo določitev kontingentov. Zaradi vojne sta obe strani izčrpali vse storilne možnosti. Glede plačilnega prometa se je ugotovilo, da se je v kliringu za blagovne račune v glavnem doseglo ravnovesje. V februarju dogovorjeni ukrepi za odplačilo madžarske aktivne klirinške konice, se bodo bolj uveljavili šele v drugem polletju. Našla so se tudi praktična pota za skrajšanje časa, ko mora čakati madžarski izvoznik na svoje plačilo. Nemško-madžarska trgovina se bo sedaj po sklenitvi novih dogovorov še bolj povečala.

Pred začetkom tobačne žetve na Hrvatskem

Tobačna žetev v Hercegovini in Dalmaciji se bo v kratkem začela. Ker so letos radi zboljšanja prehrane prebivalstva pasivnih krajev mnoga tobačna polja posejali z žitom, se letos ni mogel izvesti prvotni načrt monopolske uprave o povečanju tobačnih nasadov. Namesto predvidenih 322 milijonov sadik se je nasadilo samo 160 milijonov. Po kakovosti bo letošnji tobak srednji, dočim bo kvantitativno pridelok zlasti poznejših vrst tobaka zadovoljiv.

† Janez Kocmur

V četrtek 19. avgusta je nenadoma umrl v Ljubljani za kapjo Janez Kocmur, nekdanji prvi ravnatelj Okrožnega zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani.

Neizbrisna zasluga pokojnika je, da se je pri nas po prvi svetovni vojni socialno zavarovanje dobro izvedlo in da je spoznanje o potrebi socialnega zavarovanja prodrla na vsej črti. Ni pa mogel izvesti Janez Kocmur druge svoje glavne misli, da bi bilo socialno zavarovanje v Sloveniji avtonomno. Vsi njegovi krepki argumenti niso pomagali in na škodo vseh interesentov se je socialno zavarovanje centraliziralo v SUZOR-u.

Pokojni Janez Kocmur je bil vse življenje agilen javni delavec ter znan publicist. Zlasti so vzbujali v slovenski javnosti pozornost njegovi spomini.

Delavnega ter zaslužnega kulturnega in socialnega delavca bo slovenska javnost vedno ohranila v častnem spominu!

Iz italijanskega gospodarstva

Popis listnatega drevja je odredilo kmetijsko ministrstvo. V seznime listnatega drevja se morajo vpisati vsi topoli, hrasti, jeseni, bresti, jelše, platane, lipe in robinje. Popis mora biti dovršen do 31. avgusta. Trt ni treba popisati.

Indeks cen na debelo se je razvijal po podatkih ministrstva za kmetijstvo in gozdove ter ministrstva za narodno gospodarstvo takole: l. 1939. je znašal 99,5, leta 1941 129,4 in l. 1942 145,4 točke. Splošni indeks življenjskih stroškov se je vzporedno dvignil: od 103,7 v letu 1939, na 121,0 v letu 1940, na 140,0 v letu 1941 in na 161,8 v l. 1942. Sam indeks živil se je dvignil od 97,9 v l. 1939 na 115,1 v l. 1940, na 139 v l. 1941 in 173,7 v l. 1942. (Po poročilu agencije Agit.)

Največji konzern italijanske sladkorne industrije d. d. Eridania izkazuje za l. 1942. pri delniški glavnici 240 milijonov lir 28,5 milijona lir čistega dobička. Predlani je dosegel konzern samo 17,5 milijona lir čistega dobička. Tudi letos bo konzern izplačal 100 odstotno dividendo ko lani.

V Italiji se je letos prvič v celoti izvedel kmetijski pridelovalni načrt. Po tem načrtu, ki se je dokončno sestavil l. 1942, znaša vsa kmetijstvu določena kulturna površina 22,15 milijona hektarjev. Po novem načrtu so upoštewane vse kmetijske kulture in vse potrebe zemlje.

Bolgarska poštna generalna direkcija sporoča, da je italijanska zračna družba zopet prevzela letalski promet na progi Rim—Tirana—Sofia—Bukarešta, in sicer bo vsako sredo eno prometno letalo letelo tja in nazaj.

Radiotelegrafska zveza med Rimom in Bernom je bila te dni vzpostavljena in oskrbuje brzojavni promet med Italijo in Švico.

že v 24 urah barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Škrobi in svetločila srajce ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova 3

Telefon št. 22-73.

Maša zadušnica

Dne 27. t. m. bo v cerkvi Marijinega oznanjenja v Ljubljani žalna maša za pok. Stanka Jurčiča, tragično preminulega 27. avgusta 1942.

Izgledi za letošnje vinsko letino

Po poročilih iz Nemčije je lanske mila zima dobro vplivala na vinograde in trte so se začele zgodaj razvijati, da je vse kazalo zelo dobro. V času cvetenja pa je hladno vreme povzročilo odpad cvetov in se bo zaradi tega donos zmanjšal. Ni pa bilo letos toliko škodljivcev ko lani. Tako poročajo iz Podonavja, da letos peronospora skoraj ni bilo, dočim je lani zelo škodovala trtam. Iz Velike Nemčije se poroča o stanju vinogradov naslednje:

Ob Mozli je stanje v splošno dobro. Trpeli pa so cveti zaradi hladnega vremena. Vendar bi mogla biti trgategv letos boljša od lanske. Precej enako je stanje v Porenju. Računa se s srednjo trgativjo. Podobno se poroča iz drugih nemških vinorodnih krajev. V

Podonavju bo najbrže letina boljša ko lani. Nekateri vinogradi so trpeli zaradi toče.

Tudi iz drugih evropskih dežel poročajo o ugodnem stanju trte. V Franciji se ceni letošnji pridelek na 50 milijonov hl, kolikor se je pridelalo l. 1937. Lansko leto je dala trgategv le 34 milijonov hektolitrov. Posebno dobra bo trgategv v Girondi. V Španiji so dobri izgledi trgategv že povzročili reakcijo na trgu. Od lani je ostalo še mnogo vina, ki sedaj pritiska na trg. Sodiyo, da bo letos vino tudi kvalitativno boljše ko lani. Na Madžarskem je zima povzročila precej škode, vendar ne v tej meri, kakor se je prvotno mislilo. V Italiji bo po vsej verjetnosti letošnja vinska letina v vsakem pogledu boljša od lanske.

Cene v nemški trgovini z umetninami

Zaradi dostokrat pretiranih cen za umetnine je dunajska zbornica za upodabljačo umetnost določila v sporazumu z državnim uradom za cene smernice za določevanje cen v trgovini z umetninami. Te smernice veljajo le za trgovino z umetninami, ne pa za umetnike. Te smernice bodo najbrže obveljale tudi za druge nemške dežele. Po teh smernicah se stalna prodajna cena določa na podlagi cene, ki jo zahteva ustvaritelj umetnine in posredujevalne pristojbine prodajalca. Smatra se za primerno, če se giblje slednja med 25—40% prodajne cene umetnine. Če pa kupi trgovec z umetninami umetnino direktno od umetnika, se smatra zaradi s tem zvezanega rizika pribitek do 100 odstotkov za upravičen. To pa bi bil najvišji dopustni pribitek. Če pa je prodajal trgovec umetnine z manjšim pribitkom, se najvišji pribitek ne dopušča. Če pa kupi trgovec umetnino od zasebnika ali na dražbi, potem se ne določa nova cena umetnine po prodajni ceni, temveč po vrednosti, ki jo imajo dela dotičnega umetnika na umetniškem trgu. Izvajanje teh

smernic nadzira posebna stalna komisija. 15. julija so bile izdane še dodatne smernice za veletrgovino z umetninami. Po teh določilih mora veletrgovec v svojih knjigah zapisati za vsako pridobljeno umetnino prodajno ceno, ki se ne sme prekoračiti, pa naj gre umetnina skozi še toliko posredovanj. Ta prodajna cena se določa iz nakupne cene, največ 100 odstotnega pribitka kot zaslužek za posamezne trgovce in največ 40 do 45 odstotnega dodatka kot zaslužek za veletrgovca. Pri ceni del do 500 mark je dovoljen 45 odstotni, pri dražjih delih pa 40 odstotni pribitek. Veletrgovec mora preprodajalcu umetnine sporočiti prodajno ceno, ki se ne sme prekoračiti. Pri posebno ugodnih nakupih velja, da se določi prodajna cena umetnine po vrednosti, ki jo imajo dela dotičnega umetnika na trgu. Ureja se tudi posredovanje prodaje del iz razstav. Če smatra prireditelj razstave kakšno ceno za pretirano, sme ceno znižati. Če umetnik z znižanjem te cene ni zadovoljen, more svoje delo vzeti iz razstave ali pa ga označiti kot neprodajno.

Velik davčni predlog Morgenthaua

Po poročilih iz Washingtona si ameriška vlada prizadeva, da bi bil velik davčni predlog Morgenthaua čim prej pod streho. Prvi uspeh teh prizadevanj je sporazum, ki je bil te dni dosežen med finančnim ministrom Morgenthauom in proračunskim odborom parlamenta. Davčni predlog Morgenthaua, ki je prvotno predvideval 6 milijard dolarjev novih davkov, naj bi po vseh spremembah dal 12 milijard dolarjev.

Finančni minister je utemeljeval upravičenost zvišanja davkov zlasti s tem, da je davčno breme v USA znatno nižje ko v Kanadi ali Angliji. Dočim je bil narodni dohodek z dohodnino obremenjen lani v USA le s 6,3%, je bil v Kanadi s 7,8, v Angliji pa celo s 14,3%. Prav tako velika razlika

je pri davčni obremenitvi posameznega davkoplačevalca. Pri letnem dohodku 2000 dolarjev plača Amerikanec le 9% dohodnine, Kanadčan 11%, Anglež pa 19%.

Ameriška vlada hoče tako znatno zvišati davčno breme tudi zato, da se zopet doseže bolj normalno razmerje med davki in posojili ter državnim proračunom. V zadnjih predvojnih letih so mogle kriti USA kljub znatnemu deficitnemu gospodarstvu še več ko 60% državnih izdatkov z rednimi proračunskimi dohodki. V letu 1940./41. so krile le še 60%, leta 1941./42. še 40% in leta 1942./43. samo še 30 odstotkov vseh izdatkov. Nič manj ko 70% vseh izdatkov so morale Združene države Sev. Amerike kriti v zadnjem proračunskem letu s posojili.

Podražitev sladkorja v Turčiji

Lansko leto se je nenadoma zvišala cena sladkorja po odredbi turške vlade na 5 turških funtov za kg. Vlada je to storila, da bi zvišala svoje dohodke in da bi omejila močno naraslo potrošnje sladkorja. Sedaj pa je bila cena sladkorju znižana na 3,5 turškega funta zaradi dobrih žetvenih izgledov l. 1942. in 1943.

Turške sladkorne tovarne so izdelale l. 1930. samo 13.074 ton sladkorja, kar je bilo za domačo potrošnjo mnogo premalo. Nato pa se je proizvodnja sladkorja zelo dvignila in l. 1933. je proizvedla Turčija že 65.086 ton sladkorja. Kasneje je proizvodnja znova padla na 42.526 ton, v l. 1939. pa se je nakrat dvignila na 94.508

ton in ostala tudi naslednji dve leti na približno isti višini. Poleg tega pa se je mnogo sladkorja tudi še uvozilo, tako n. p. l. 1938. 63.627 ton, l. 1942. pa je padel uvoz sladkorja, domača proizvodnja pa je padla za skoraj 40 odstotkov na 57,3 milijona kg. Zato je bila omejitev konsuma potrebna in cena sladkorja se je zvišala v nadrobni trgovini l. 1941 od 0,52 na 0,90 in l. 1942 na 1,05 turškega funta. Proizvodnja je tako zelo padla zaradi slabe letine in pomanjkanja delovnih sil. Da bi kmetovalci bolj gojili sladkorno peso, so začele sladkorne tovarne plačevati za oddano peso posebne premije. Tudi ceno za sladkorno peso so tovarne zvišale in posledica tega je bila, da se je gojitev sladkorne repe povečala letos za 20 odstotkov. Tudi prva poročila o stanju posevkov so ugodna in zato računajo, da se bo letos povečala turška proizvodnja sladkorja za 25 odstotkov. Zaenkrat pa ni preostalo turški vladi za kritje sladkornega primanjkljaja nič drugega, kakor da je uvozila znatne količine sladkorja. V zadnjih tednih je turška vlada nakupila v Slovaški 25.000 q, v Madžarski 20.000 q in v Protektoratu 30.000 q ali skupno v inozemstvu 75.000 stotov sladkorja.

Zaposlitev delavstva v juliju

Po podatkih Zavoda za socialno zavarovanje in Ljubljani je bilo v juliju zavarovanih 16.810 moških in 10.860 žensk, skupno torej 27 tisoč 670, kar je za 1912 več kakor v juliju 1942. Od teh je bilo zavarovanih pri Zavodu za socialno zavarovanje 22.968, pri TBPD 4617 in pri Merkurju 85.

Vseh bolnikov in bolnic je bilo 738, za 65 ali za 0,45 odstotka manj ko lani.

Dnevna povprečna zavarovalna mezda se je pri moških dvignila za 0,89 na 30,21, pri ženskah za 1,33 na 17,88 lire, v celoti pa za 1,49 na 25,37 lire.

Skupna mesečna zavarovana vsota se je dvignila za 86.826 na 702.053 lir.

Slovaški uvoz kmetijskih strojev

Uvoz kmetijskih strojev na Slovaško se je po vrednosti zvišal od 19 milijonov Ks v l. 1941. na 34 milijonov Ks v l. 1942. Slovaška je uvozila 6000 plugov, 1500 žetvenih in nad 10.000 drugih kmetijskih strojev. Večino vseh strojev je dobila Slovaška iz Nemčije. Carina na pomožne motorje za kmetijske stroje je bila letos znižana na 10 odstotkov njih vrednosti.

Delavski »hotel« v Madžarski

Zaradi velikega pomanjkanja stanovanj je ustanovila delniška družba Manfred Weiss v bližini svoje tovarne hotel za 500 delavcev. V tem hotelu morejo dobiti prenočišče samo neporočeni delavci tovarne in oni, ki so morali dosedaj živeti v množestvenih prenočiščih. Vsak reflektant na prostor v tem »hotelu« mora podpisati zelo strog hišni red. V vsaki spalnici je 8 postelj in za vsako spalnico je ena prha. Za vsako spalnico so tudi pripravljene štedilniki, hladilniki in priprave za umivanje posode. Hotelu so priključeni tudi skupni jedilni in družabni prostori. Uživanje alkohola je strogo prepovedano. Za prenočišče se plača 8,40 pengö (približno 50 lir) na teden.

Priporoča se

spedicija GORNIK

LJUBLJANA, KOLODVORSKA UL. 43

TELEFON 28-28

Trgovci s špecerijskim in delikatesnim blagom,

ki imajo hladilnike, naj se prijavijo pri Združenju trgovcev Ljubljanske pokrajine.

Gre za dodelitev skute (kravjega sira). Prijaviti se je treba najkasneje do četrta 26. avgusta, ker se kasnejše prijave ne bodo upoštevale.

Denarništvo in zavarovalstvo

Stanje hranilnih vlog na Madžarskem

Po poročilu Madžarske centrale za denarne zavode se je v času od 31. decembra 1939 do 31. maja 1943 stanje vlog (hranilnih, na tekoče račune, čekovnih in klirinških) dvignilo od 1,96 na 3,79 milijarde pengö. Tu so vštete vse vloge pri denarnih zavodih, vključnih centrali in pri Poštni hranilnici. Vse vloge so se torej povečale za skoraj dve milijardi. V prvih petih mesecih l. 1943, so se vloge dvignile za 345,5 milijona pengö.

Ustanavljanje novih zavarovalnic je bilo v Romuniji prepovedano do 31. decembra 1943. Sedaj je izšel nov zakon, s katerim se ta prepoved podaljšuje tudi za čas po 31. 12. 1943.

Po izkazu Madžarske narodne banke z dne 7. avgusta se je obtok bankovcev od 31. 7. znižal za 4 milijone na 3,47 milijarde, zlata podloga pa se je zmanjšala za pol milijona pengö.

Gospodarske vesti

Prodaja in proizvodnja usnja se je na Hrvatskem racionalizirala. Proizvajalci usnja dobe od centrale za usnje v Zagrebu določene količine surovih kož ter morajo nato dobaviti centrali ustrezajočo količino usnja. Tudi razdeljevanje usnja med prodajalce izvede centrala, ki oskrbi tudi čevljarje z njim potrebnim usnjem.

Bolgarski zavod za gospodarsko racionalizacijo je predložil komisariju za vojno gospodarstvo tri enotne modele za usnjene čevlje z lesenimi podplati za moške, ženske in otroke. Ti čevlji naj se splošno vpeljejo za mestno prebivalstvo. Istočasno se je ustavilo izdelovanje čevljev z usnjenimi podplati. Nove čevlje naj bi izdelovali čevljarji in tovarne. Računa se, da bi se izdelalo 2 milijona parov teh čevljev.

Vse romunsko državno ozemlje se je razdelilo na tri rudarska glavarstva, ki imajo svoj sedež v Racanu, Ploestiju in Deri.

Gojitev industrijskih rastlin se je v Romuniji zelo povečala. Z industrijskimi rastlinami obdelana zemlja se je povečala od 490.000 ha v l. 1939 na 754.000 ha v l. 1942. To povečanje je bilo predvsem omogočeno zaradi zopetne priključitve Besarabije in delov Bukovine. Tu je bilo posejano z ogrščico 85.000 ha, s sončnicami 163.000, s sojo 37.000, s sladkorno peso 13.000, s konopljo 20.000 in z lanom 6000 hektarov.

Prodaja in prevoz živine vseh vrst sta v Romuniji zopet prosta. Živinorejci, trgovci z živino in mesarji smejo nakupovati živino brez posebnega dovoljenja. Za klanje živine pa je potrebno posebno dovoljenje.

Turško gospodarsko ministrstvo je sklenilo, da izdela desetletko za povečanje premogovne proizvodnje. V ta namen se bo letno v vsakem turškem proračunu rezerviral znesek 15 milijonov turških funtov.

Prevozna tarifa v Donavski plovbi je bila zvišana za 20% razen za nemški promet na progi Regensburg—Dunaj in Bratislava—Dunaj, ter za prevoz tekočih goriv, boksita iz Madžarske in starega železa ter rud iz krajev okoli Črnege morja. Za tobak in suho sadje iz podonavskih dežel se prevoznina zviša le za 10%.